

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

- a) **IZVJEŠĆE O RADU ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU U 2014. GODINI**
- b) **PLAN RADA ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU ZA 2015. GODINU**

Podnositelj

*Zavod za znanstveni i umjetnički rad
HAZU u Osijeku*

Osijek, lipnja 2015.

a) **IZVJEŠĆE O RADU ZAVODA ZA ZNANSTVENI
I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU U 2014.
GODINI**

Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku je znanstvena jedinica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu kojom rukovodi voditelj i upravitelj Zavoda, te Znanstveno vijeće Zavoda.

Voditeljica Zavoda je akademkinja Vlasta Piližota, a upravitelj Zavoda prof. emer. Antun Tucak, dopisni član HAZU.

U Zavodu su tri stalno zaposlena djelatnika: viša asistentica, administrativni tajnik i dostavljač-čistačica.

Članovi Znanstvenog vijeća su: akademkinja Vlasta Piližota, akademkinja Alica Wertheimer-Baletić, prof. dr. sc. Andrija Pozderović, prof. dr. sc. Antun Tucak, professor emeritus i doc. dr. sc. Andrija Zdravčević.

ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKI RAD

Projekt Osječka Tvrđa

Zavod za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku odlučio je pokrenuti inicijativu i provesti organizaciju izrade povijesnih znanstvenih studija i sintetske znanstvene monografije Osječka tvrđa, temeljenu na slijedećim tezama:

Osječka Tvrđa tijekom dvomilenijskog postojanja nastala je i održala se kao branik prijelaza preko Drave: njena lokacija neposredno nakon utoka Drave u Dunav prekida snažnu dunavsku barijeru i omogućava najpovoljniji ekspanzijski kontakt jugoistočnih europskih i maloazijskih država sa srednjoeuropskim državama, a to podrazumijeva građenje mosta i njegovih branika. Ova strateška uloga osječke lokacije manifestirala se tijekom povijesti:

Pretpovijesna naselja na lokalitetima sliva Drave u Dunav. Utvrđena antička Mursa s kamenim mostom začetak je organiziranog i branjenog prijelaza preko Drave.

Srednjovjekovni kaštel, te opkopima i zidom opasano naselje na području današnje Tvrđe nastavlja zacrtanu povijesnu funkciju.

Turski Osijek izgrađen je kao snažna tvrđava sa zamjetnom gradskom arhitekturom, a sagrađeni famozni most bio je tada shvaćen kao svjetsko čudo i ključni oslonac turskih vojni.

Novovjekovni Osijek oblikovan je kao idealni grad renesansno-barokne fortifikacijske arhitekture i branik prijelaza preko Drave.

Moderni Osijek po uzoru na europske gradove pretežno je oslobođen od utvrda i opkopa, no urbana jezgra ostala je gotovo intaktna.

Povijesnost i kvaliteta fortifikacijske baštine Osijeka nameću potrebu znanstvene obrade dosadašnjeg društvenog i arhitektonsko-urbanističkog razvitka grada-tvrđave u cilju prezentacije domaćoj i europskoj kulturnoj i stručnoj javnosti.

Recentno stanje osječke Tvrđe zahtijeva ispitivanje i sintetiziranje optimalnog programa razvitka.

U cilju kvalitetnog ostvarenja znanstvenih monografija projekta Osječka Tvrđa neophodna je suradnja svih kulturnih institucija grada Osijeka i Osječko-baranjske županije.

Voditelj projekta: akademik Andrija Mutnjaković.

Projekt Sakralna arhitektura osječke Tvrđe

Unutar kompleksa osječke Tvrđe, među brojnim vojnim i civilnim građevinama posebno mjesto pripada sakralnim građevinama. Panoromom tvrđe dominira župna crkva sv. Mihovila izgrađena u prvoj polovici 18. stoljeća. U stilskom pogledu ona je preslika austrijskog baroka s vrlo vrijednim i bogatim crkvenim inventarom. Sjeveroistočnim dijelom Tvrđe, između Trga V. Lisinskog, Vodenih vrata i sjevernog tvrđavskog bedema ističe se crkva sv. Križa u kompleksu franjevačkog samostana.

Franjevačka crkva sv. Križa građena je na samom početku 18. stoljeća, a tijekom prve polovice 18. stoljeća podignut je i novi veliki franjevački samostan. Crkve i samostan bili su središta kulture, znanja i duhovnog života, te su u njima već u prvoj polovici 18. stoljeća organizirane škole, prvi studij, djelovala je tiskara i sl.

Prilikom izvođenja zaštitnih radova na crkvi sv. Križa 1989.-1990. godine arheološkim je istraživanjem otkriveni su ostaci romaničko-gotičke crkve dijelom u crkvi a dijelom u dvorišnom dijelu samostana. Crkva je rađena u gotičkom slogu a masivni kameni portal ima sva obilježja romanike. U apsidalnom dijelu crkve nađeni su ostaci nadgrobne ploče Filipa Koroga iz kraja 14. stoljeća. Postavlja se pitanje kad je zapravo izgrađena prva crkva u Tvrđi. Iz povijesnih izvora znamo da se u 12. stoljeću u Osijeku pojavljuju Cisterciti, postavlja se pitanje da li je romanička faza izgradnje vezana uz njihovo djelovanje. Povijesni izvori također govore da je u vremenu između 14. i 16. stoljeća u Tvrđi bila još jedna crkva o kojoj nemamo nikakvih podataka, pa čak ne znamo ni njezinu lokaciju. Iz svega proizlazi potreba da se crkvenim građevinama u Tvrđi posveti posebna pozornost, da se temeljito istraže i publiciraju. U tom smislu predlažemo temu istraživanja i prezentacije sakralnih građevina osječke Tvrđe:

I Prva pojava sakralnih građevina u Tvrđi:

- izvori i literatura - povijesni podaci
- ubikacija sakralnih građevina u urbanom tkivu Tvrđe
- kronologija i okolnosti izgradnje

II Crkva sv. Mihovila:

- povijesni podaci, vrijeme izgradnje
- opis građevine, stilske karakteristike
- digitalizacija tehničke dokumentacije (tlocrt, presjeci, karakteristični detalji)
- obrada inventara (može se obraditi kataloški ili samo napraviti izbor najvrijednijih)
- fotodokumentacija

III Crkva sv. Križa sa franjevačkim samostanom:

- povijesni podaci, vrijeme izgradnje
- rezultati arheoloških istraživanja iz 1989/90. s opisom ostataka romaničko-gotičke bazilike, vrijeme nastanka, stilsko određenje, valorizacija
- opis građevine, stilske karakteristike
- digitalizacija tehničke dokumentacije (tlocrt, presjeci, karakteristični detalji)
- obrada biblioteke i inventara (kataloški ili samo izbor najvrijednijih djela)
- fotodokumentacija
- obraditi i crkvu i samostan

IV Zaključna razmatranja o nastanku, položaju, stilskim karakteristikama i ulozi sakralnih građevina i njihov značaj u osječkoj Tvrđi

V Pripreme za tisak

- lektura tekstova
- recenzija
- prijevod na engleski
- dizajn publikacije, prijelom i tisak

Voditelj projekta: Zvonko Bojčić, prof.

Projekt Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes rimskog carstva

Knjiga Emilia Marina Mursa - Hadrijanova kolonija uz Limes Rimskog carstva na potpuno novi način predstavlja antički grad Mursu, prethodnicu Osijeka. Naime, naslanjajući se na izvrsnu monografiju o Mursi i njezinim spomenicima iz pera Danice Pinterović te na objavljena djela i rezultate arheoloških istraživanja u proteklih četiri desetljeća, autor postavlja saznanja o tom antičkom gradu u široki kontekst Rimskog carstva i njegova Limesa, nadilazeći konkretna otkrića i spomenike same Murse.

Tri su glavne posebnosti te sinteze:

Prva je naglasak na vezivanje povijesti grada i njegova osnivača cara Hadrijana. Odatle i podnaslov knjige. Naime, upravo je Hadrijan, rođen na teritoriju današnje Španjolske, ponajviše učinio na

osiguranju granica Carstva, uključujući i u Panoniji, te je njegova odluka da uspostavi koloniju Mursu zastalno dio širokog projekta koji će nedvojbeno naći odraz u urbanizmu i arhitekturi grada, sociološkoj i religijskoj slici antičke Murse (Prolog i Poglavlja I-IV).

Druga je posebnost naglasak na osobe i događaje koje znače da je taj grad bio mnogo važniji od onoga što bismo mogli suditi na temelju poznatih nam njegovih spomenika. Naime, njih je neusporedivo manje od nekih drugih važnih antičkih gradova na području Hrvatske, primjerice Salone, Narone, Jadera, Pule. Međutim, razni događaji, pa uostalom, na prvom mjesti i bitke koje su se na tom području vodile, a od značenja za europsku povijest, udio kako rimskih careva tako i Mursijaca, čine da je Mursa bila grad koji svojim značenjem nadilazi svoju vlastitu spomeničku baštinu (Poglavlja V-VII).

Treći je naglasak na proučavanju Murse u okviru dinamičkih zemljopisnih koordinata: Zapad-Istok i Sjever-Jug. Prva se konkretizira kroz svojevrstne toodobne autoputove koji su vodili od Italije ili današnje Francuske prema Istoku: Mursa je bila na tim glavnim pravcima te je stoga zajamčeno bila u kontaktu s gradovima koji su bili na toj trasi, u prvom redu onima na teritoriju današnje Slovenije, naravno, Hrvatske, kao i Srbije. Koordinata Sjever-Jug pak konkretizira se u odnosu Jadran-Dunav, te na obrambene i prometne pravce. Slijedom toga imamo osobitu priliku usporediti Mursu s najpoznatijim arheološkim lokalitetima na odgovarajućem dunavskom prostoru (Poglavlja VIII-IX).

Zaključno, autor inzistira na raznim profilima oživljene Murse i na mogućim literarnim ili arheološkim ekskursima (Poglavlje X i Epilog).

Voditelj projekta: prof.dr.sc. Emilio Marin.

Projekt Kroz nutarnji grad

U istraživanju građe za upoznavanje s ritmom privatnog vremena građana u Tvrđi u 18. i 19. stoljeću nailazi se na niz podataka o gostionicama (Kod šarana, K volu, Tri potkove, K zvijezdi, Kod kugle, K topu,...) i svratištima (Labudovo pero, Patka,...) koja su bila dijelom svakodnevnja brojnih Osječana toga razdoblja. U knjizi Kroz Tvrđu donio bi se detaljan opis svake od njih s primjerenom fotodokumentacijom uz navođenje imena uglednika i književnika koji su u njih zalazili. Posebice je stoga važan Osječki ljetopis 1686-1945. urednika Stjepana Sršana (Povijesni arhiv u Osijeku, Osijek, 1993) u kojemu se nalazi niz dnevnčkih zapisa npr. Matije Petra Katančića, Marijana Lanosovića, Antuna Papušlića, i dr. o *Nutarnjem gradu* odnosno Tvrđi.

O brojnim zbivanjima u franjevačkom samostanu u Tvrđi posebice vezanim uz književna okupljanja (u njemu su se susretali književnici poput Velikanovića, Paviševića, Lanosovića, Relkovića...) te uz trpezarijske svečanosti koje su se tim povodom upriličavale pisao je Stanislav Marijanović u knjizi Od turskog do suvremenog Osijeka (Zagreb/Osijek, 1996.) pa će se tim tragom i nastaviti istraživanje na rukopisnoj dnevničkoj ostavštini Antuna Josipa Turkovića čije je odlomke na latinskom jeziku naslovljene *Diarium Parachialis Ecciesiae Interioris Civitatis Essek Sancto Michaeli Archangelo* objavio u Osječkom Ljetopisu 1686-1945. Stjepan Sršan, a o njemu je više pisao Milovan Tatarin u članku Tvrđa-nevidljivi tragovi u knjizi Povijest, istina, prašina (Zagreb, 2002).

Voditelj projekta: prof.dr.sc. Helena Sablić Tomić.

NAKLADNIČKA DJELATNOST

Znanstveni časopis Anali svezak 27

Radovi sa svečanih akademija povodom 150 obljetnice osnivanja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Mursa i njeno područje u antičko doba

Povodom obilježavanja 40. obljetnice osnivanja Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku predstavljanje knjige Mursa, autorice dr. Danice Pinterović, drugo, obnovljeno i dopunjeno izdanje.

Kirurg na fronti, Ratni dnevnik Vatroslava Florschütza 1914. - 1918.

Priredivači S.F.Ferenčić i A. Tucak. Povodom Dana otvorenih vrata Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti predstavljali knjigu Kirurg na fronti, Ratni dnevnik Vatroslava Florschütza 1914. - 1918. u Zagrebu i Osijeku - u suradnji s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti Razredom za medicinske znanosti i Odsjekom za povijest medicinskih znanosti, Medicinskim fakultetom u Osijeku i Hrvatskim liječničkim zborom - podružnicom Osijek.

Veliki most u Osijeku - povijesni dossier i suvremena interpretacija

Autori: Ivana Haničar Buljan, Nenad Moačanin, Milan Pelc, Mladen Pešić i Ratko Vučetić - u suradnji s Institutom za povijest umjetnosti u Zagrebu i Veleposlanstvom Republike Turske u Hrvatskoj.

DIGITALIZACIJA

Digitalizacija svih izdanja Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku od osnutka Zavoda do danas koji će biti dostupni na digitalnom repozitoriju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

SKUPOVI

1. Umjetničko-znanstveni skup Julije Knifer - u suradnji s Umjetničkom akademijom u Osijeku, Galerijom likovnih umjetnosti, Muzejom Slavonije u Osijeku, Maticom hrvatskom Ogranak Osijek, Lions klubom Osijek, Družbom Braća Hrvatskog Zmaja Osijek i Kinematografima Osijek.
Vrijeme održavanja: 25. travnja 2014.
2. Treći međunarodni znanstveni simpozij Gospodarstvo Istočne Hrvatske - jučer, danas, sutra - u suradnji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
Vrijeme održavanja: 22. - 24. svibnja 2014. u Osijeku.
3. Međunarodni znanstveni i umjetnički simpozij Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja - u suradnji sa Umjetničkom akademijom u Osijeku, Agencijom za odgoj i obrazovanje, Fakultetom za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku i Filozofskim fakultetom u Osijeku
Vrijeme održavanja: 17. i 18. listopada 2014. u Osijeku.
4. 8. Međunarodna konferencija New models of supporting programs acceleration, hubs, bootcamps. - u suradnji s poduzetničkim inkubatorom Bios, Centrom za poduzetništvo i Gradom Osijekom.
Vrijeme održavanja: 28. i 29. studeni 2014. u Osijeku.
5. 4. znanstveno stručni skup Okolišno prihvatljiva proizvodnja kvalitetne i sigurne hrane - u suradnji sa Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, Prehrambeno-tehnološkim fakultetom u Osijeku, Poljoprivrednim institutom Osijek, Hrvatskom agencijom za hranu, Gradom Osijekom i Osječko-baranjskom županijom.
Vrijeme održavanja: 12. prosinac 2014. u Osijeku.

SVEČANA AKADEMIJA

Povodom obilježavanja 40. obljetnice osnivanja Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku održana 20. studenog 2014.

MANIFESTACIJA

2014. godina Julija Knifera - u suradnji s Umjetničkom akademijom u Osijeku, Galerijom likovnih umjetnosti, Muzejom Slavonije u Osijeku, Maticom hrvatskom Ogranak Osijek, Lions klubom Osijek, Družbom Braća Hrvatskog Zmaja Osijek i Kinematografima Osijek.

Vrijeme održavanja: 23. - 24. travnja 2014.

IZLOŽBA

Izložba radova akademika Miroslava Begovića i predstavljanje monografije Miroslav Begović - u suradnji s Muzejom Slavonije Osijek, Umjetničkom akademijom u Osijeku, Muzejom arhitekture Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Udruženjem hrvatskih arhitekata, Društvom arhitekata grada Osijeka, Maticom hrvatskom Ogranak Osijek, Gradom Osijekom i Osječko-baranjskom županijom.

Vrijeme održavanja: 20. veljače - 16. ožujka 2014.

Izložba radova akademika Miroslava Begovića i predstavljanje monografije Miroslav Begović - u suradnji s Muzejom Brodskog Posavlja, Muzejom arhitekture Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu i Udruženjem hrvatskih arhitekata.

Vrijeme održavanja: 10. lipanj 2014.

**IZVJEŠĆE O OSTVARENIM PRIHODIMA I RASHODIMA U 2014. GODINI -
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA**

Opis	Plan 2014.	Ostvarenje 2014.	INDEKS izvršenje/ plan
PRIHODI	100.000,00 kn	129.000,00 kn	129,00
1. OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA	100.000,00 kn	129.000,00 kn	129,00
UKUPNO PRIHODI	100.000,00 kn	129.000,00 kn	129,00
RASHODI	100.000,00 kn	129.000,00 kn	129,00
MATERIJALNI TROŠKOVI	45.896,75 kn	104.709,31 kn	228,14
1. Dnevnice za službena putovanja			
2. Uredski materijal		1.807,11 kn	
3. Stručna literatura			
4. Materijal za čišćenje i higijenske potrepštine		585,92 kn	
5. Energija i grijanje			
6. Nabavka uredske opreme (telefonska centrala)			
7. Troškovi telefona, interneta i poštarine			
8. Tekuće i investicijsko održavanje		33,75 kn	
9. Komunalne usluge		3.749,69 kn	
10. Usluge studentskog servisa			
11. Grafičke i tiskarske usluge (Azinović, Art dizajn)		30.375,00 kn	
12. Film i izrada fotografija			
13. Reprzentacija		182,35 kn	
14. Digitalizacija arhivske građe		28.162,50 kn	
15. Ostali nespomenuti rashodi		12.871,43 kn	
16. Putni troškovi vanjskih suradnika			
17. Honorari za izdavačku djelatnost (Pehnc, Hegeduš)		26.941,56 kn	
OSTALI TROŠKOVI	54.103,25 kn	24.290,69 kn	44,90
U suradnji s Umjetničkom akademijom u Osijeku realizacija projekata:	54.103,25 kn	24.290,69 kn	44,90
Osječka tvrđa	5.000,00 kn		-
Mursa i njeno područje u antičko doba(Jobst)	5.000,00 kn		-
Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes Rimskog carstva	15.000,00 kn		-
Veliki most u Osijeku povijesni dossier i suvremena interpretacija	9.103,25 kn		-
Crkvena arhitektura Osječke tvrđe	5.000,00 kn		-
Konzervatorske i urbanističke posljedice rušenja bedema tvrđe u Osijeku	5.000,00 kn		-
Monografija o zavjetnom spomeniku Presvetog Trojstva u Osječkoj tvrđi	5.000,00 kn		-
Kroz nutarnji grad	5.000,00 kn		-
Režijski troškovi HAZU			
UKUPNO RASHODI	100.000,00 kn	129.000,00 kn	129,00

Osim sredstava od Osječko-baranjske županije, Zavod se financira i sredstvima Grada Osijeka u iznosu od 102.500,00 kn te Ministarstva kulture u iznosu od 25.000,00 kn.

Opis	Plan 2014.	Ostvarenje 2014.	INDEKS izvršenje/plan
PRIHODI	200.000,00 kn	256.500,00 kn	128,25
1. OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA	100.000,00 kn	129.000,00 kn	129,00
2. GRAD OSIJEK	100.000,00 kn	102.500,00 kn	102,50
3. MINISTARSTVO KULTURE RH	0,00 kn	25.000,00 kn	
UKUPNO PRIHODI	200.000,00 kn	256.500,00 kn	128,25
RASHODI	200.000,00 kn	256.500,00 kn	128,25
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA	100.000,00 kn	129.000,00 kn	129,00
MATERIJALNI TROŠKOVI	45.896,75 kn	104.709,31 kn	
OSTALI TROŠKOVI	54.103,25 kn	24.290,69 kn	
GRAD OSIJEK	100.000,00 kn	102.500,00 kn	102,50
JAVNE POTREBE U KULTURI-OSJEČKA TVRĐA		2.500,00 kn	
TROŠKOVI ELEKTRIČNE ENERGIJE I GRIJANJA		20.960,34 kn	
USLUGE TELEFONA		8.573,85 kn	
TROŠKOVI POŠTARINE-BLAGAJNA			
AUTORSKI HONORAR			
GRAFIČKE I TISKARSKE USLUGE		70.465,81 kn	
MINISTARSTVO KULTURE	0,00 kn	25.000,00 kn	
VELIKI OSJEČKI MOST (Sanja Pehcec)		10.000,00 kn	
MURSA HADRIJANOVA KOLONIJA U RIMSKO DOBA (Emilio Marin)		15.000,00 kn	
UKUPNI RASHODI	200.000,00 kn	256.500,00 kn	128,25
RAZLIKA PRIHODA I RASHODA	0,00 kn	0,00 kn	

b)

PLAN RADA ZAVODA ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD HAZU U OSIJEKU ZA 2015. GODINU

ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKI RAD

Projekti Osječka Tvrđa

Zavod za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku odlučio je pokrenuti inicijativu i provesti organizaciju izrade povijesnih znanstvenih studija i sintetske znanstvene monografije Osječka tvrđa, temeljenu na slijedećim tezama:

Osječka Tvrđa tijekom dvomilenijskog postojanja nastala je i održala se kao branik prijelaza preko Drave: njena lokacija neposredno nakon utoka Drave u Dunav prekida snažnu dunavsku barijeru i omogućava najpovoljniji ekspanzijski kontakt jugoistočnih europskih i maloazijskih država sa srednjoeuropskim državama, a to podrazumijeva građenje mosta i njegovih branika. Ova strateška uloga osječke lokacije manifestirala se tijekom povijesti:

Pretpovijesna naselja na lokalitetima sliva Drave u Dunav.

Utvrđena antička Mursa s kamenim mostom začetak je organiziranog i branjenog prijelaza preko Drave.

Srednjovjekovni kaštel, te opkopima i zidom opasano naselje na području današnje Tvrđe nastavlja zacrtanu povijesnu funkciju.

Turski Osijek izgrađen je kao snažna tvrđava sa zamjetnom gradskom arhitekturom, a sagrađeni famozni most bio je tada shvaćen kao svjetsko čudo i ključni oslonac turskih vojni.

Novovjekovni Osijek oblikovan je kao idealni grad renesansno-barokne fortifikacijske arhitekture i branik prijelaza preko Drave.

Moderni Osijek po uzoru na europske gradove pretežno je oslobođen od utvrda i opkopa, no urbana jezgra ostala je gotovo intaktna.

Povijesnost i kvaliteta fortifikacijske baštine Osijeka nameću potrebu znanstvene obrade dosadašnjeg društvenog i arhitektonsko-urbanističkog razvitka grada-tvrđave u cilju prezentacije domaćoj i europskoj kulturnoj i stručnoj javnosti.

Recentno stanje osječke Tvrđe zahtijeva ispitivanje i sintetiziranje optimalnog programa razvitka.

U cilju kvalitetnog ostvarenja znanstvene monografije Osječka Tvrđa neophodna je suradnja svih kulturnih institucija grada Osijeka i Osječko-baranjske županije.

Voditelj projekta: akademik Andrija Mutnjaković.

Sakralna arhitektura osječke Tvrđe

Unutar kompleksa osječke Tvrđe, među brojnim vojnim i civilnim građevinama posebno mjesto pripada sakralnim građevinama. Panoromom tvrđe dominira župna crkva sv. Mihovila izgrađena u prvoj polovici 18. stoljeća. U stilskom pogledu ona je preslika austrijskog baroka s vrlo vrijednim i bogatim crkvenim inventarom. Sjeveroistočnim dijelom Tvrđe, između Trga. V. Lisinskog, Vodenih vrata i sjevernog tvrđavskog bedema ističe se crkva sv. Križa u kompleksu franjevačkog samostana. Franjevačka crkva sv. Križa građena je na samom početku 18. stoljeća, a tijekom prve polovice 18. stoljeća podignut je i novi veliki franjevački samostan. Crkve i samostan bili su središta kulture, znanja i duhovnog života, te su u njima već u prvoj polovici 18. stoljeća organizirane škole, prvi studij, djelovala je tiskara i sl.

Prilikom izvođenja zaštitnih radova na crkvi sv. Križa 1989.-1990. godine arheološkim je istraživanjem otkriveni su ostaci romaničko-gotičke crkve dijelom u crkvi a dijelom u dvorišnom dijelu samostana. Crkva je rađena u gotičkom slogu a masivni kameni portal ima sva obilježja romanike. U apsidalnom dijelu crkve nađeni su ostaci nadgrobne ploče Filipa Koroga iz kraja 14. stoljeća. Postavlja se pitanje kad je zapravo izgrađena prva crkva u Tvrđi. Iz povijesnih izvora znamo da se u 12. stoljeću u Osijeku pojavljuju Cisterciti, postavlja se pitanje je li romanička faza izgradnje

vezana uz njihovo djelovanje. Povijesni izvori također govore da je u vremenu između 14. i 16. stoljeća u Tvrđi bila još jedna crkva o kojoj nemamo nikakvih podataka, pa čak ne znamo ni njezinu lokaciju. Iz svega proizlazi potreba da se crkvenim građevinama u Tvrđi posveti posebna pozornost, da se temeljito istraže i publiciraju. U tom smislu predlažemo temu istraživanja i prezentacije sakralnih građevina osječke Tvrđe:

I Prva pojava sakralnih građevina u Tvrđi:

- izvori i literatura - povijesni podaci
- ubikacija sakralnih građevina u urbanom tkivu Tvrđe
- kronologija i okolnosti izgradnje

II Crkva sv. Mihovila:

- povijesni podaci, vrijeme izgradnje
- opis građevine, stilske karakteristike
- digitalizacija tehničke dokumentacije (tlocrt, presjeci, karakteristični detalji)
- obrada inventara (može se obraditi kataloški ili samo napraviti izbor najvrjednijih)
- fotodokumentacija

III Crkva sv. Križa sa franjevačkim samostanom:

- povijesni podaci, vrijeme izgradnje
- rezultati arheoloških istraživanja iz 1989/90. s opisom ostataka romaničko-gotičke bazilike, vrijeme nastanka, stilsko određenje, valorizacija
- opis građevine, stilske karakteristike
- digitalizacija tehničke dokumentacije (tlocrt, presjeci, karakteristični detalji)
- obrada biblioteke i inventara (kataloški ili samo izbor najvrjednijih djela)
- fotodokumentacija
- obraditi i crkvu i samostan

IV Zaključna razmatranja o nastanku, položaju, stilskim karakteristikama i ulozi sakralnih građevina i njihov značaj u osječkoj Tvrđi

V Pripreme za tisak

- lektura tekstova
- recenzija
- prijevod na engleski
- dizajn publikacije, prijelom i tisak

Autori: Zvonko Bojčić, prof., mr.sc. Henrik Damjanović, Domagoj Tomas, prof.

Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes rimskog carstva

Knjiga Emilia Marina "Mursa - Hadrijanova kolonija uz Limes Rimskog carstva" na potpuno novi način predstavlja antički grad Mursu, prethodnicu Osijeka. Naime, naslanjajući se na izvrsnu monografiju o Mursi i njezinim spomenicima iz pera Danice Pinterović te na objavljena djela i rezultate arheoloških istraživanja u proteklih četiri desetljeća, autor postavlja saznanja o tom antičkom gradu u široki kontekst Rimskog carstva i njegova Limesa, nadilazeći konkretna otkrića i spomenike same Murse.

Tri su glavne posebnosti te sinteze:

Prva je naglasak na vezivanje povijesti grada i njegova osnivača cara Hadrijana. Odatle i podnaslov knjige. Naime, upravo je Hadrijan, rođen na teritoriju današnje Španjolske, ponajviše učinio na osiguranju granica Carstva, uključujući i u Panoniji, te je njegova odluka da uspostavi koloniju Mursu za stalno dio širokog projekta koji će nedvojbeno naći odraz u urbanizmu i arhitekturi grada, sociološkoj i religijskoj slici antičke Murse (Prolog i Poglavlja I-IV).

Druga je posebnost naglasak na osobe i događaje koje znače da je taj grad bio mnogo važniji od onoga što bismo mogli suditi na temelju poznatih nam njegovih spomenika. Naime, njih je neusporedivo manje od nekih drugih važnih antičkih gradova na području Hrvatske, primjerice Salone, Narone, Jadera, Pule. Međutim, razni događaji, pa uostalom, na prvom mjestu i bitke koje su se na tom području vodile, a od značenja za europsku povijest, udio kako rimskih careva tako i Mursijaca, čine da je Mursa bila grad koji svojim značenjem nadilazi svoju vlastitu spomeničku baštinu (Poglavlja V-VII).

Treći je naglasak na proučavanju Murse u okviru dinamičkih zemljopisnih koordinata: Zapad-Istok i Sjever-Jug. Prva se konkretizira kroz svojevrjne to dobne autoputove koji su vodili od Italije ili današnje Francuske prema Istoku: Mursa je bila na tim glavnim pravcima te je stoga zajamčeno bila u kontaktu s gradovima koji su bili na toj trasi, u prvom redu onima na teritoriju današnje Slovenije, naravno, Hrvatske, kao i Srbije. Koordinata Sjever-Jug pak konkretizira se u odnosu Jadran-Dunav, te na obrambene i prometne pravce. Slijedom toga imamo osobitu priliku usporediti Mursu s najpoznatijim arheološkom lokalitetima na odgovarajućem dunavskom prostoru (Poglavlja VIII-IX). Zaključno, autor inzistira na raznim profilima oživljene Murse i na mogućim literarnim ili arheološkim ekskursima (Poglavlje X i Epilog).
Autor: prof.dr.sc. Emilio Marin.

Konzervatorske i urbanističke posljedice rušenja bedema Tvrđe u Osijeku

Istovremeno s prestankom ratnih opasnosti na jugoistoku Europe u drugoj polovini 19. stoljeća smanjuje se vojno i strateško značenje Tvrđe. Iako su na njoj radili vrhunski vojni inženjeri, utvrda nikada nije oživjela u obrambenom smislu. Na temelju novih potreba 1912. godine izrađena je Regulatorna osnova koja povezuje tri gradske općine (Tvrđu, Gornji i Donji grad). Ona eliminira fortifikaciju i daje joj novu funkciju. Nakon I. svjetskog rata vlasti donose odluku o rušenju bedema. Ideju ubrzava planirana izgradnja električnog tramvaja izvan korpusa utvrde. Iznimno važna barokna jezgra Tvrđe uslijed novonastalih promjena ostaje bez zidne ovojnice čime je izgubila volumen i izvorni oblik, ali se na taj način povezala s ostalim gradskim jedinicama te je na urbanističkom planu promijenila sliku grada.

Današnji prostor između Tvrđe i Gornjeg grada ima reprezentativnu ulogu u gradskoj strukturi te je pojedinačno bio predmetom domaćih znanstvenih istraživanja u arhitekturi i urbanizmu. Stoga postoji potreba da se uz dosadašnja istraživanja uvrsti i povijesno umjetnički pristup i obuhvati kontinuirani razvoj urbanističkog prostora od 17. do 21. stoljeća s naglaskom na uzroke i posljedice koje su i danas prisutne. Rad će pridonijeti sintezi proučavanja fortifikacijske arhitekture kontinentalnog dijela Hrvatske na primjeru osječke Tvrđe kao skladnog vojnog i civilnog središta koji se kroz povijest mijenjao prestankom jedne i potrebom za nastavak nove funkcije. Obuhvatit će cjelovit prikaz bedema, objediniti do sad neistražene i nepoznate podatke gradskih sjednica, način rušenja te uzroke i posljedice tog čina. Regulatorne osnove, natječajni radovi i nerealizirani projekti biti će dokumentirani i vrednovani, a njihov cjeloviti prikaz pridonijet će sveobuhvatnoj valorizaciji prostora, povijesno-urbanističkom razvoju i uređenju tog dijela grada. Povijesno-umjetničko vrednovanje prostorne cjeline bit će podloga za buduće istraživanje, daljnje konzervatorske studije, planove obnove, revitalizaciju Tvrđe i okolnog prostora. Tko su idejni začetnici rušenja bedema, koji su vojni administrativni i upravni razlozi, kakve su odluke i ciljevi gradskih zapisnika, te pristup i način rušenja, podjela i ponovna namjena građevinskog materijala također će biti istraženi. Istraživanje će obuhvatiti kompletan urbanistički razvoj kako unutar tvrđavske jezgre, tako i mikroregije izvan nje, neposredno nakon rušenja zidina. U radu će biti govora o tome koliko je brisani prostor oko utvrde odigrao važnu ulogu u kasnijem prostornom, urbanom i povijesnom rastu i razvoju grada (što se rušenjem dobilo) uz još uvijek stroge vojne propise na potezu topničke potege. Osnovna polazišta uz upotrebu dosadašnjih spoznaja uključuju prikupljanje, sistematiziranje, proučavanje i korištenje postojeće izvorne arhivske građe, projektne i kartografske dokumentacije, obradu dostupne domaće i strane literature te prikupljanje podataka kojima raspolažu relevantne institucije.

Znanstveni doprinos ovog rada biti će cjeloviti prikaz do sada neistraženog kontinuiranog povijesnog razvoja urbanističke cjeline na području Osijeka između Tvrđe i Gornjeg grada od 17. do 21. stoljeća. Korištenjem postojeće dokumentacije i analize, stilske komparacije i sinteze dosadašnjih i novih spoznaja ocijenit će se uloga i pozicija nekadašnje fortifikacije u odnosu na urbani razvoj i potrebu integracije u novo gradsko tkivo. Do sada nije publicirana građa koja objedinjuje period prije I. i između I. i II. svj. rata, tj. period prije, za vrijeme i nakon rušenja bedema Tvrđe u Osijeku. Prilikom izrade rada koristit će se teorijske podloge povjesničara, povjesničara umjetnosti, arhitekata i urbanista koji su se bavili obradom povijesti arhitekture i urbanizma na području Slavonije jer tema zahtijeva interdisciplinarni pristup, te literatura s područja europskog urbanizma i knjige iz vojne povijesti.

Autorica: Irena Pauk Sili, povjesničar umjetnosti.

Kroz nutarnji grad

U istraživanju građe za upoznavanje s ritmom privatnog vremena građana u Tvrđi u 18. i 19. stoljeću nailazi se na niz podataka o gostionicama (Kod šarana, K volu, Tri potkove, K zvijezdi, Kod kugle, K topu,...) i svratištima (Labudovo pero, Patka,...) koja su bila dijelom svakodnevlja brojnih Osječana toga razdoblja. U knjizi "Kroz Tvrđu" donio bi se detaljan opis svake od njih s primjerenom fotodokumentacijom uz navođenje imena uglednika i književnika koji su u njih zalazili. Posebice je stoga važan "Osječki ljetopis 1686-1945" urednika Stjepana Sršana (Povijesni arhiv u Osijeku, Osijek, 1993.) u kojemu se nalazi niz dnevnčkih zapisa npr. Matije Petra Katančića, Marijana Lanosovića, Antuna Papušlića, i dr. o Nutarnjem gradu odnosno Tvrđi.

O brojnim zbivanjima u franjevačkom samostanu u Tvrđi posebice vezanim uz književna okupljanja (u njemu su se susretali književnici poput Velikanovića, Paviševića, Lanosovića, Relkovića...) te uz trpezarijske svečanosti koje su se tim povodom upriličavale pisao je Stanislav Marijanović u knjizi "Od turskog do suvremenog Osijeka" (Zagreb/Osijek, 1996.) pa će se tim tragom i nastaviti istraživanje na rukopisnoj dnevničkoj ostavštini Antuna Josipa Turkovića čije je odlomke na latinskom jeziku naslovljene "Diarium Parachialis Ecciesiae Interioris Civitatis Essek Sancto Michaeli Archangelo" objavio u "Osječkom Ljetopisu 1686-1945" Stjepan Sršan, a o njemu je više pisao Milovan Tatarin u članku "Tvrđa-nevidljivi tragovi" u knjizi "Povijest, istina, prašina" (Zagreb, 2002.).

Autorica: prof.dr.sc. Helena Sablić Tomić.

Kartografski izvori za povijest osječke Tvrđe

Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku pokrenuo je projekt "Osječka Tvrđa" kojem je cilj predstaviti javnosti nova saznanja vezana uz povijest Tvrđe. Na taj način želimo predstaviti jedan važan hrvatski i europski povijesni spomenik.

U okviru spomenutog projekta planiramo izdati monografiju "Kartografski izvori za povijest osječke Tvrđe" koja bi uključivala kartografsku građu iz svih domaćih i stranih institucija u kojima se čuva. Monografija bi uključivala digitaliziranu građu planova i nacрта osječke Tvrđe. Ista bi predstavljala korisnost afirmacije fortifikacijske arhitekture Tvrđe kao reprezentativnog uzorka jednog srednjoeuropskog obrambenog sustava.

Autori: Ante Grubišić, prof. i mr.sc. Henrik Ivan Damjanović.

NAKLADNIČKA DJELATNOST

Zbornik radova znanstvenog skupa Kazališna baština Valpova (1809. - 2009.)

U suradnji s Maticom hrvatske Ogrankom Valpovo i gradom Valpovo Zavod je organizirao znanstveni skup prilikom obilježavanja 200. obljetnice osnivanja kazališta u Valpovu. Na skupu je održano deset izlaganja znanstvenika i stručnjaka iz područja teatrologije, povijesti umjetnosti, glazbe, germanistike i arhitekture.

Znanstveni časopis Anali svezak 29

Znanstveno-stručni skup Stara knjiga - kulturno, povijesno i znanstveno izvorište. održan 25. i 26. listopada 2013.

ZNANSTVENO STRUČNI SKUPOVI I SIMPOZIJI

1. Četvrti međunarodni znanstveni simpozij Gospodarstvo Istočne Hrvatske - jučer, danas, sutra - u suradnji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.

2. Drugi znanstveno-stručni skup Stara knjiga - kulturno, povijesno i znanstveno izvorište - u suradnji s Odjelom za kulturologiju Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku.
 3. Međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup Znanstvene, kulturne, obrazovne i umjetničke politike - europski realiteti (200. obljetnica rođenja J. J. Strossmayera) u suradnji s Odjelom za kulturologiju Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku.
 4. Peti znanstveno-stručni skup Okolišno prihvatljiva proizvodnja kvalitetne i sigurne hrane - u suradnji sa Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera, Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, Prehrambeno-tehnološkim fakultetom, Poljoprivrednim institutom i Hrvatskom agencijom za hranu.
 5. Znanstveno-stručni skup Bioekonomija - povezivanje primarne proizvodnje s prerađivačkom industrijom (učinkovitije iskorištenje obnovljivih resursa)
 1. Prerada obnovljivih sirovina - biomase
 2. Razvoj tržišta i konkurentnosti u sektoru bioekonomije uz:
 - održivo povećavanje primarne proizvodnje
 - pretvorba otpada (otpadnih produkata) u proizvode dodane vrijednosti
 - učenje o mehanizmima poboljšane proizvodnje i učinkovitijem korištenju sirovina.
- Održavanje skupa se planira održati zavisno o prihvaćanju poziva za skup potencijalnih predavača. Organizaciju skupa vodi akademkinja Vlasta Piližota.

ZNAJSTVENO-STRUČNA PREDAVANJA

1. Predavanje sa znanstvenog skupa Dan kada je nastala država Hrvatska 1991. Predavanje će održati akademik Davorin Rudolf, dr. h. c. Vladimir Šeks i prof. dr. sc. Jasna Omejec.
Vrijeme održavanja: travanj 2015.
2. U suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku održati će predavanja:

akademik Pavao Rudan: Populacijska struktura Hrvatske viđena očima jednog antropologa - od povijesne demografije do molekularne genetike
Vrijeme održavanja: svibanj 2015.

prof. dr.sc. Marko Turina, dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
Vrijeme održavanja: lipanj 2015.

akademik Ivica Kostović
Vrijeme održavanja: svibanj 2015.

IZLOŽBE

1. Izložba akademika Zlatka Boureka Čiklovi i dereglije - u suradnji s Muzejom Slavonije Osijek i Turističkom zajednicom grada Osijeka
Vrijeme održavanja: 2015.

OSTALO

1. Predstavljanje knjige Veliki osječki most u Zagrebu i Osijeku
2. Podizanje skulpture posvećene glumcu Fabijanu Šovagoviću autora akademika Zlatka Boureka - u suradnji s Gradom Osijekom.

**PLAN PRIHODA I RASHODA ZA 2015. GODINU
- OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA**

Opis	Plan za 2015.	Plan za 2014.	Indeks 2015./201.
PRIHODI			
1. OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA	100.000,00 kn	100.000,00 kn	100,00
UKUPNO			
Opis			
RASHODI			
1. MATERIJALNI TROŠKOVI	35.000,00 kn	45.896,75 kn	76,26
1. Dnevnice za službena putovanja		2.500,00 kn	0,00
2. Uredski materijal	1.500,00 kn	2.500,00 kn	60,00
3. Stručna literatura		700,00 kn	0,00
4. Materijal za čišćenje i higijenske potrepštine	800,00 kn	800,00 kn	100,00
5. Energija i grijanje	9.200,00 kn	9.000,00 kn	102,22
6. Nabavka uredske opreme	2.000,00 kn		
7. Troškovi telefona, interneta i poštarine	8.000,00 kn	7.500,00 kn	106,67
8. Tekuće i investicijsko održavanje		1.500,00 kn	
9. Komunalne usluge	3.500,00 kn	2.500,00 kn	140,00
10. Usluge studentskog servisa			
11. Grafičke i tiskarske usluge		8.096,75 kn	
12. Film i izrada fotografija			
13. Reprezentacija			
14. Računalna oprema			
15. Ostali nespomenuti rashodi	3.000,00 kn	1.000,00 kn	300,00
16. Putni troškovi vanjskih suradnika	7.000,00 kn		
17. Honorari za izdavačku djelatnost		9.800,00 kn	
2. TROŠKOVI REALIZACIJE PROJEKATA	65.000,00 kn	54.103,25 kn	120,14
Osječka Tvrđa		5.000,00 kn	
Tisak novog izdanja knjige "Mursa i njeno područje u antičko doba" dr.sc. Danice Pinterović		5.000,00 kn	
Mursa - Hadrijanova kolonija uz limes Rimskog carstva	5.000,00 kn	15.000,00 kn	33,33
Veliki most u Osijeku povijesni dossier i suvremena interpretacija		9.103,25 kn	
Crkvena arhitektura Osječke Tvrđe	5.000,00 kn	5.000,00 kn	
Konzervatorske i urbanističke posljedice rušenja bedema Tvrđe u Osijeku	5.000,00 kn	5.000,00 kn	100,00
Monografija o zavjetnom spomeniku Presvetog Trojstva u Osječkoj Tvrđi		5.000,00 kn	
Kroz nutarnji grad	5.000,00 kn	5.000,00 kn	100,00
Kartografski izvori za povijest osječke Tvrđe	10.000,00 kn		
Kazališna baština Valpova - zbornik radova sa Znanstvenog skupa,	3.000,00 kn		
Znanstveno stručni skup Stara knjiga	5.000,00 kn		
Monografija Tri katedrale - Osijek, Đakovo i Pečuh			
Monografija Umjetnost 19. stoljeća u Osijeku			
Dnevnik Vatroslava Florschutza iz I. svjetskog rata			
Anali 29 Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku	27.000,00 kn		
UKUPNO RASHODI	100.000,00 kn	100.000,00 kn	100,00